

Кюн-сук Шин - „Моля те погрижи се за мама“

Семейството се е събрало в къщата на най-големия ти брат Хьон-чол и всеки подхвърля по някоя идея за обсъждане. Ти решаваш да изработите листовки и да ги раздавате там, където мама е видяна за последно. Първата задача е, и всички се съгласяват, да нахвърляте на чернова текста на листовката. То се знае, листовката е твърде старомодно средство при криза като тази. Но не са много нещата, които семейството на изчезнало лице може да направи, а и в случая изчезналото лице е не друг, а майка ти. Подавате сведение в полицията, претърсвате района, разпитвате минувачите не са ли виждали жена с нейната външност. По-малкият ти брат, собственик на онлайн магазин за дрехи, казва, че е пуснал в интернет съобщение за изчезването на майка ви, в което описва къде се е случило това, качил е снимката ѝ и моли хората да се свържат с близките ѝ, ако са я виждали. Ти искаш да тръгнеш да я търсиш по места, където си мислиш, че би могла да бъде, но добре знаеш каква е тя: неспособна да отиде никъде сама в този град. Хьон-чол възлага на теб да подготвиш текста на листовката, тъй като по професия си писателка. Изчервяваш се, сякаш са те хванали да вършиш нещо нередно. Не си сигурна доколко може да са полезни думите ти за откриването на мама.

Когато вписваш 24 юли 1938 година като рождена дата на мама, баща ти те поправя и казва, че тя е родена през 1936 година. Според официалните архиви е родена през 1938-а, но истинската ѝ година на раждане била 1936-а. За пръв път го чуваш. Баща ти обяснява, че всички правели така навремето. Много бебета умирали през първите три месеца след раждането си, затова родителите ги дали няколко години и чак тогава ги вписвали официално. Тъкмо се каниш да преправиш 38-а на 36-а, когато Хьон-чол настоява да остане 1938-а, защото това е рождената ѝ година по документи. Ти лично не мислиш, че има нужда от такава прецизност, защото подготвяш самоделни листовки, а не книжа, излезли от държавно учреждение. Но покорно оставяш цифрата 1938 и се питаш дали 24 юли е действителният рожден ден на мама.

Преди няколко години мама ви беше казала: „Не е нужно да празнуваме отделно моя рожден ден“. Рожденият ден на татко е един месец преди маминия. С братята ти и сестра ти винаги сте ходили в дома на родителите си в Чонгуп за рождени дни и други празненства. Тесният семеен кръг се състои от двайсет и двама души. Мама обичаше децата и внуците ѝ да се съберат и да напълнят къщата. Няколко дни преди пристигането им приготвяше прясно кимчи, отиваше на пазара да купи телешко и да увеличи запасите от паста и четки за зъби. Пресоваше сусамово олио, печеше и мелеше сусамови и копърви семена, за да ги дари в бурканчета на децата си на тръгване. Докато очакваше идването на семейството си, мама видимо се оживяваше, в думите и жестовите ѝ, когато разговаряше със съседите и познати, личеше гордост. В бараката мама държеше стъклени бутилки с всякакви размери, пълни със сок от сливи или дива ягоди, който приготвяше сезонно. Бурканите на мама бяха пълни до ръба с маринувани хамсийки, паста от аншоа и ферментирани миди, готови за изпращане на децата в града. Когато чу, че лукът бил полезен за здравето, се залови да цеди лучен сок, а преди настъпването на зимата правеше тиквен сок с лакрица. Къщата на мама беше като цех: вареше сосове, мачкаше бобено пюре, лющеше ориз и въобще целогодишно приготвяше консерви за семейството си. В един момент посещенията на децата в Чонгуп започнаха да се разреждат, а мама и татко все по-често идваха в Сеул. Взехте да празнувате рожденият им ден в ресторант. Така беше по-лесно. Тогава мама дори предложи: „Да отбележим рождения ми ден на датата на баща ви“. Каза, че щяло да е бремене рожденият им ден да бъдат празнувани поотделно, тъй като бяха през горещото

лято, когато има и два семейни помена само през два дни. Отначало семейството се дърпаше, макар мама да настояваше, и когато тя не идваше в града, неколцина от вас се връщаха у дома да го празнуват с нея. В крайна сметка незабелязано маминият рожден ден отпадна като важна дата. Мама, която обичаше да купува чорапи за цялото семейство, се озова с нарастваща колекция от чорапи в гардероба си, които децата ѝ не си бяха взели.

Име: Пак Со-ньо

Дата на раждане: 24 юли 1938 г. (69-годишна)

Външност: ниска, с прошарена накъдрена коса, издадени скули, за последно е видяна, облечена в небесносиня блуза, бяло сако и бежова плисирана пола

Видяна за последно: в подлеза при гарата в Сеул

Никой не може да реши коя снимка на мама да използвате. Всички са на мнение, че трябва да е скорошна, но никой не притежава такава. Спомняш си, че в един момент на мама ѝ стана неприятно да я фотографират. Гледаше да се измъкне дори от семейните снимки. Най-скоро образът ѝ е запечатан на семейна фотография, направена на тържеството за седемдесетгодишнината на татко. Мама изглежда добре в светлосиния си ханбок, прическата ѝ е направена във фризьорски салон и дори е с червило. Малкият ти брат мисли, че тази снимка има твърде слаба прилика с външността ѝ, преди да изчезне. Според него хората няма да я разпознаят дори ако образът ѝ бъде отделен и увеличен. Твърди, че когато показвал тази снимка, хората казвали „Майка ви е хубава, няма вид на човек, който би се изгубил“. Всички решавате да проверите дали някой няма друга снимка на мама. Хьон-чол настоява да добавиш още текст в листовката. Ти го поглеждаш втренчено, а той ти казва да подбереш думи, които да грабнат четящия. Думи, които да грабнат четящия? Пишеш „Моля помогнете ни да намерим майка си“, но той е на мнение, че звучи твърде обикновено. Критикува изречението „Майка ни изчезна“, защото „майка“ било твърде официално, и иска да го поправиш на „мама“. Написваш „Мама изчезна“, но той решава, че е прекалено детинско. Продължаваш с „Моля да се свържете с нас, ако видите това лице“ и той се тросва:

– Що за писателка си пък ти? Не можеш да измислиш изречение, което би удовлетворило Хьон-чол.

Намесва се вторият ти по-голям брат.

– Хората ще ги грабнеш, ако напишеш, че ще има възнаграждение.

Ти пишеш „Ще получите щедро възнаграждение“, но снаха ти възразява, че така не става, минувачите обръщали внимание само ако посочиш конкретна сума.

– За колко пари да напиша?

– Един милион вона?

– Не е достатъчно.

– Три милиона?

– Пак е малко според мен.

– Тогава пет милиона.

Никой не възразява срещу петте милиона. Написваш „Ще получите възнаграждение от пет милиона вона“ и слагаш точка. Вторият по-голям брат държи на формулировката „Възнаграждение: пет милиона вона“. Малкият допълва, че „пет милиона вона“ трябва да е с по-едър шрифт. Всички се разбират да ти пратят по електронната поща по-добра снимка на мама, ако намерят такава. На теб възлагат да допишеш листовката и да направиш копия, а по-малкият ти брат обещава да ги вземе и да ги разпредели между другите от семейството. Ти предлагаш:

– Можем да наемем някого да раздава листовките.

Хьон-чол отсича в отговор:

– Това е наше задължение. Ще ги раздаваме всеки в свободното си време през седмицата и всички заедно през почивните дни.

Ти промърморваш:

– Как изобщо ще намерим мама с тази скорост?

– Не можем просто да стоим със скръстени ръце, вече правим всичко по силите си – парира те Хьон-чол.

– И как точно правим всичко по силите си?

– Пуснахме обява във вестника.

– Нима силите ни се изчерпват с плащането на обява?

– А ти какво предлагаш да направим? Всички да зарежем работата си утре и да бродим из града? Ако имахме шанс да намерим мама по този начин, бих го сторил.

Спираш да възразяваш на Хьон-чол, защото осъзнаваш, че както винаги така го подтикваш да поеме нещата в свои ръце. Оставете татко в дома на Хьон-чол и всички се разотивате. Не си ли тръгнете, ще продължите да спорите. Това правихте през изминалата седмица. Събирахте се да обсъдите как да намерите мама, но неочаквано един от вас задълбаваше на темата как някой от другите я е огорчавал в миналото. И тогава всичко, което сте потискали, което сте избягвали миг след миг, се надига и накрая всички крещите, палите се и блъскате гневно врати.

Когато чуваш за пръв път, че мама е изчезнала, питаш ядосано как така никой от голямото ти семейство не е отишъл да вземе нея и татко от сеулската гара.

– А ти къде беше?

Аз? Млъкваш. Узнала си, че мама я няма, след цели четири дни. Обвинявахте се взаимно за изчезването ѝ и всички се смятахте за несправедливо набедени. Напускаш дома на Хьон-чол и вземаш метрото към къщи, но слизаш на централната гара там, където мама буквално се беше изпарила. Отминават те безброй хора, побутват пътем раменете ти, докато си проправяш път към мястото, на което мама е видяна за последен път. Поглеждаш към часовника си. Три следобед. Същият час, в който мама се бе изгубила. Хората наоколо те блъскат, докато стоиш на перона, където мама е била изтръгната от здравата хватка на татко. Никой не ти се извинява. Същата блъсканица трябва да е била и когато мама е стояла тук и се е чудела какво да прави.

Колко назад можеш да се върнеш в спомените си за някого? В твоите спомени за мама? Откакто си разбрала за изчезването на мама, не можеш да се съсредоточиш върху никоя мисъл, без в паметта ти постоянно да изникват отдавна забравени случки. И всяка една от тях води подир себе си разкаяние. Преди години, няколко дни преди да напуснеш родното място, за да отидеш в големия град, мама те заведе в магазина за дрехи на пазара. Ти избра семпла рокля, но тя се спря на една с къдрички по колана и подгъва.

– Какво ще кажеш за тази?

– Не – отвърна ти и я бутна настрани.

– Защо не? Пробвай я.

Мама, още млада тогава, разшири очи в недоумение. Роклята с къдрички беше като от друг свят в сравнение с мръсната кърпа, която мама винаги омотаваше около главата си също като останалите жени, занимаващи се с полска работа, за да попива потта от челото ѝ.

– Много е детинска.

– Така ли? – отрони мама, но продължи да държи роклята и да я оглежда, сякаш не искаше да се раздели с нея. – Аз пък бих я премерила, ако бях на твоето място.

Стана ти неудобно, че си я нарекла детинска, и каза:

– Изобщо не е в твой стил.

Мама възрази:

– Не, аз харесвам такива дрехи, просто никога не съм имала възможност да ги нося. Трябваше да пробвам роклята. Свиваш крака и приклякаш на мястото, на което вероятно мама е направила същото. Няколко дни, след като настоя да купите семплата рокля, пристигнахте на същата тази гара с мама. Държеше те здраво за ръка и крачеше през морето от хора по начин, който би респектирал дори внушителните сгради, извисяващи се наоколо, запътена към отсрещната страна на площада да чака Хьон-чол под часовниковата кула. Как може такъв човек да се загуби? Фаровете на подземния влак навлизат в гарата и хората се втурват напред, поглеждат те, седнала на земята, вероятно раздразнени, задето се пречкаш на пътя им.

Когато ръката на мама е била издърпана от татковата, ти беше в Китай. Отиде с колеги писатели на Панаира на книгата в Пекин. Преглеждаше книгата си в превод на китайски на един щанд, когато майка ти се е загубила на сеулската гара.

– Татко, защо не взехте такси? Това нямаше да се случи, ако не бяхте в метрото.

Татко каза, че си помислил „Защо да вземаме такси, след като гарата и метрото са свързани?“. Има моменти, в които премисляш случилото се, особено когато то е лошо. Тогава си казваш, не биваше да правя това. Когато татко е съобщил на братята ти и сестра ти, че с майка ти могат сами да стигнат до дома на Хьон-чол, защо те са допуснали това като никога досега? При всяко посещение на родителите ти някой отиваше на гарата или на автогарата да ги вземе. Защо татко, който винаги пътуваше с колата на някого от семейството или с такси, щом дойде в града, беше решил да се качи на метрото точно този ден? Мама и татко бързали към влака на метрото, който тъкмо бил пристигнал. Татко се качил, погледнал зад себе си и мама я нямало. А се и случил натоварен съботен следобед. Тълпата разделила мама от татко и влакът тръгнал, преди тя да успее да се окопите. Татко държал чантата на мама. И тъй по времето, когато мама е стояла на перона без нищо у себе си, ти си тръгна от Панаира на книгата и се отправи към площад „Тянанмън“. Това бе третото ти посещение в Пекин, но не беше стъпвала на „Тянанмън“, само го беше виждала от автобус или кола. Студентът, екскурзовод на групата, предложи да отидете там преди вечеря и всички приеха на драго сърце.

Какво ли бе правила майка ти сама на гарата в Сеул, докато ти слизаше от таксито пред Забранения град? Групата ти влезе в Забранения град, но бързо се върна. Тази забележителност бе отворена само частично заради ремонт, а и приближаваше края на работното време. В цял Пекин течеше строителство заради олимпийските игри следващата година. Припомни си сцената от „Последният император“, в която порасналият Пюи се завръща в Забранения град, негов дом в детството му, и показва на млад турист кутийката, скрита някога в трона. Отваря капачето ѝ, а вътре е щурецът, който като дете е отглеждал като домашен любимец, още жив. Дали когато се запъти към площад „Тянанмън“, мама бе стояла наред тълпата объркана, блъскана? Чакала ли бе някой да дойде да я вземе? Пътят между Забранения град и площад „Тянанмън“ също беше в ремонт. Площадът се виждаше, но до него се стигаше през спираловиден лабиринт. Нищо чудно докато си се взираше в хвърчилата в небето над площад „Тянанмън“, майка ти да е изпаднала в отчаяние и да е викала името ти. Докато си гледала стоманените порти на площад „Тянанмън“ да се отварят, група полицаи да маршируват с високо повдигане на краката и да свалят червения национален флаг с пет звезди, майка ти може да е бродила из лабиринта на гарата в Сеул. Знаеш, че е така, защото ти го казаха хора, които са били на гарата в този момент. Споделиха, че са видели възраствана жена, която ходела много бавно, от време на време присядала на земята или просто стърчала разсеяно до ескалаторите. Някои забелязали старица да стои на гарата дълго време, а след това да се качва на влак в метрото. Няколко часа след изчезването на мама с групата ти се взехте в такси през нощния град към

оживения и ярко осветен търговски квартал, където пихте силна китайска ракия и ядохте отровно лютив и задушени раци. Татко слязъл на следващата спирка и се върнал на сеулската гара, но мама вече не била там.

– Как може да се загуби само защото не се е качила в същия вагон? Навсякъде има табели. Мама умее да се обади по телефона. Можеше да позвъни от улична кабина. Снаха ти настояваше, че сигурно нещо лошо се е случило на майка ви, че няма как да не успее да стигне до дома на сина си само защото не се е качила на същия влак като татко. Нещо се е случило на мама. Така можеше да мисли само човек, който възприема мама като старица.

Ти каза:

– Мама може просто да се е заблудила. – При тези твои думи очите на снаха ти се разшириха от изумление. – Знаете каква е напоследък – добави, а снаха ти направи гримаса, сякаш нямаше представа за какво говориш.

Но семейството знаеше каква бе мама напоследък. Знаеше също, че може да не успеете да я откриете. Кога осъзна, че мама не може да чете? Написа първото си писмо под диктовката на мама, беше до Хьон-чол скоро след заминаването му в столицата. Хьон-чол завърши гимназия в селцето, в което всички бяхте родени, учи вкъщи в продължение на една година за изпит за държавна работа и замина в града, където получи назначение. Беше първата раздяла на мама с някое от децата ѝ. По онова време семейството нямаше телефон и общуваше само с писма. Тези на Хьон-чол бяха написани с главни букви. Мама усещаше интуитивно кога ще дойде писмо от Хьон-чол. Пощальонът минаваше около единайсет сутринта с провесена на колелото му голяма чанта. В дните, когато пристигаше писмо от Хьон-чол, мама идваше от полето или от потока, където переше, за да вземе лично плика от пощальона. После те чакаше да се прибереш от училище, водеше те на задната веранда и вадеше писмото на Хьон-чол.

– Прочети го на глас – поръчваше ти.

Писмата на Хьон-чол винаги започваха с думите „Прескъпа майко“. Сякаш следващ помагало за писане на писма, Хьон-чол питаше за семейството и съобщаваше, че е добре. Пишеше, че носи дрехите си за пране при жената на братовчедата на татко веднъж седмично, за което мама я беше помолила. Казваше, че се храни добре, че си е намерил място за спане, когато остава да пренощува в службата си, и че тя не бива да се тревожи за него. Хьон-чол споделяше също, че градът давал широки възможности и имало много неща, които той искал да направи. Дори доверяваше амбициите си за успех, за да може да осигури на мама по-добър живот. Двайсетгодишният Хьон-чол добавяше любезно „И така, майко, не се тревожи за мен, а се грижи за здравето си, моля те“. Когато подаваше писмото на мама, виждаше, че се е загледала в тръстиката или във високите глинени делви, пълни със сокове. Наострила е уши като заек, за да не пропусне нито дума. След като ѝ прочетеше писмото, тя заръчваше да запишеш това, което ти диктува.

Мама започваше с думите „Скъпи Хьон-чол“. Ти пишеше „Скъпи Хьон-чол“. Мама не ти казваше да сложиш точка, но ти го правеше. Тя казваше „Хьон-чол!“ и ти записваше „Хьон-чол!“. Правеше пауза, след като изрече името му, сякаш забравила какво иска да каже, а ти заткъваше кичури от бретона си зад ушите и я чакаше внимателно да продължи с химикалка в ръка, втръчена в листа хартия. Тя казваше „Времето захладна“ и ти записваше „Времето захладна“. След обръщението „Скъпи Хьон-чол“ винаги следваше нещо, свързано с времето: „Вече е пролет и цъфнаха цветя“. „Лято е, оризищата съхнат, почвата е напукана“. „Настъпи сезонът на беритбата и зърната засипват полето“. Мама говореше на местния диалект, освен когато диктуваше писмо до Хьон-чол. „Не се тревожи за нищо вкъщи и се грижи за себе си. Майка ти иска само това от теб.“ Писмата на мама винаги преливаха от емоции: „Съжалявам, че не мога да

съм ти в помощ“. Докато ти записваше внимателно думите на мама, тя проронваше едра сълза. Майка ти винаги завършваше с една и съща фраза: „Непременно да се храниш редовно. Мама“.